

MENNESKER, GRENER

I gjendiktning ved
Odd Abrahamsen og Vince Sulyok

Mikes International
The Hague, Holland

Solum Forlag A/S
Oslo, Norway

2006

Kiadó

'Stichting MIKES INTERNATIONAL' alapítvány, Hága, Hollandia.

Számlaszám: Postbank rek.nr. 7528240

Cégbejegyzés: Stichtingenregister: S 41158447 Kamer van Koophandel en Fabrieken Den Haag

Terjesztés

A könyv a következő Internet-címről tölthető le: http://www.federatio.org/mikes_bibl.html

Aki az email-levelezési listánkon kíván szerepelni, kérjük küldjön egy emailt a következő címre:

mikes_int@federatio.org

A kiadó nem rendelkezik anyagi forrásokkal. Többek áldozatos munkájából és adományából tartja fenn magát. Adományokat szívesen fogadunk.

Cím

A szerkesztőség, illetve a kiadó elérhető a következő címeken:

Email: mikes_int@federatio.org

Levelezési cím: P.O. Box 10249, 2501 HE, Den Haag, Hollandia

Publisher

Foundation 'Stichting MIKES INTERNATIONAL', established in The Hague, Holland.

Account: Postbank rek.nr. 7528240

Registered: Stichtingenregister: S 41158447 Kamer van Koophandel en Fabrieken Den Haag

Distribution

The book can be downloaded from the following Internet-address: http://www.federatio.org/mikes_bibl.html

If you wish to subscribe to the email mailing list, please send an email to the following address:

mikes_int@federatio.org

The publisher has no financial sources. It is supported by many in the form of voluntary work and gifts. We kindly appreciate your gifts.

Address

The Editors and the Publisher can be contacted at the following addresses:

Email: mikes_int@federatio.org

Postal address: P.O. Box 10249, 2501 HE, Den Haag, Holland

ISSN 1570-0070

ISBN-10: 90-8501-079-9

NUR 306

ISBN-13: 978-90-8501-079-1

© Mikes International 2001-2006, Sándor Csoóri 1997-2006

Solum Forlag A/S 1997-2006, All Rights Reserved

Norwegian translation © Vince Sulyok, Odd Abrahamsen 1997-2006

PUBLISHER'S PREFACE

Today we are releasing the electronical version of a volume that contains the selected poems of Sándor Csoóri — one of the most prominent contemporary Hungarian poets and literary personalities — translated into Norwegian. The original version was published by the Solum Forlag A/S publishing house in Oslo, Norway in 1997. The volume holds the title: *PEOPLE, BRANCHES*.

The following volumes were published in the literary series of Bibliotheca Mikes International:

- **CSOÓRI, Sándor & KÁNYÁDI, Sándor:** THIS IS ALSO EUROPE'S VOICE (Translated from Hungarian into Norwegian by: ABRAHAMSEN, Odd & SULYOK, Vince)
- **CZIGÁNY, Lóránt:** "MY PASSPORT IS ENGLISH, BUT MY PRIDE IS HUNGARIAN" (in Hungarian)
- **IGNOTUS, Pál:** MY PRISON DIARY (in Hungarian)
- **ILLYÉS, Gyula:** SELECTED POEMS (Translated from Hungarian into Norwegian by: ØDEGÅRD, Knut & SULYOK, Vince)
- **KRSTIĆ, Boško:** THE BERINGER CASTLE (Bilingual: Serbian-Hungarian. Translated from Serbian into Hungarian by : RAJSLI, Emese)
- **KRSTIĆ, Boško:** AQUARIUS (Bilingual: Serbian-Hungarian. Translated from Serbian into Hungarian by : BESZÉDES, István and VARGA, Piroska)
- **LADIK, Katalin:** THE FOUR DIMENSIONAL WINDOW (in Hungarian)
- **LADIK, Katalin:** GRASS CAGE (in Hungarian)
- **LADIK, Katalin:** EXPELLED ~ ENGAGEMENT (in Hungarian)
- **LADIK, Katalin:** ON IKARIA'S BIKE - Collected poems [1962-1984] (in Hungarian)
- **LÁSZLÓ, Noémi:** ONE HUNDRED AND ONE (in Hungarian)
- **KEMENES GÉFIN, László** (Ed.): ANTHOLOGY OF HUNGARIAN POETS IN THE WEST, 1980 (in Hungarian)
- **FERDINANDY, György** (Ed.): ANTHOLOGY OF HUNGARIAN PROZE IN THE WEST, 1982 (in Hungarian)
- **BORBÁNDI, Gyula** (Ed.): ANTHOLOGY OF HUNGARIAN ESSAY IN THE WEST, 1986 (in Hungarian)
- **BORBÁNDI, Gyula** (Ed.): ANTHOLOGY OF HUNGARIAN TREATISE IN THE WEST, 1987 (in Hungarian)
- **PASTERNAK, Boris Leonidovich:** CHRISTMAS STAR – Late poems (1945-1960) (Translated from Russian into Hungarian by GÖMÖRI, György & SULYOK, Vince)
- **SEGESVARY, Victor:** EARLY POEMS AND WRITINGS (in Hungarian)
- **SULYOK, Vince:** UNDER AIMLESS SKY (in Hungarian)
- **SULYOK, Vince:** AN AUTUMN'S ETERNAL MEMORY (in Hungarian)
- **SULYOK, Vince:** LIGHT SWIRL LIFE — Subjective Selection from 44 Years' Poems (in Hungarian)
- **SULYOK, Vince:** A WORLD KNOCKED OVER ON ME (in Hungarian)
- **SULYOK, Vince:** YOU LIVE IN YOUR PAST (in Hungarian)
- **VOLD, Jan Erik:** ICICLE PERIOD (Translated from Norwegian into Hungarian by: SULYOK, Vince)

The Hague (Holland), May 31, 2006

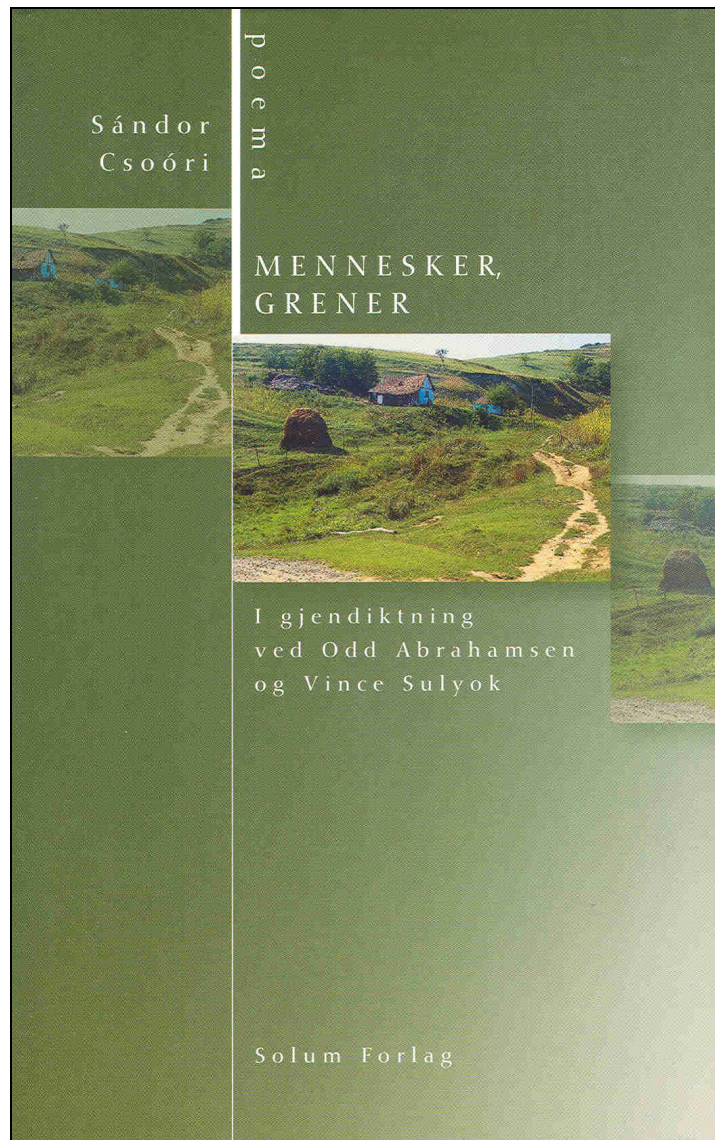
MIKES INTERNATIONAL

Sándor Csoóri

Sándor Csoóri (f.1930) er en sentral og samlende skikkelse i ungarsk kulturliv. Han debuterte som lyriker i 1954 og har senere utgitt over tyve dikt- og essaysamlinger, som har bragt ham i første linje blant Ungarns lyrikere.

Diktningen hans utmerker seg med et sterkt sosialt engasjement og moralske appeller mot vold og brutalitet. Etter ettpartistatens undergang i 1989 har Csoóri hatt en fremtredende plass i ungarsk offentlighet, og han er i dag president i Ungarernes Verdensforbund.

Sándor Csoóri

MENNESKER, GRENER

I gjendiktning ved Odd Abrahamsen og Vince Sulyok

Solum Forlag A/S, Oslo, 1997

(ISBN 82-560-1115-7)

INNHOLD

<i>Publisher's preface</i>	<i>III</i>
FORORD.....	1
FRA «BESØKERENS MINNER» 1977	4
OPPSTANDELSENS FØRSTE ØYEBLIKK	5
DET MÅ ALT VÆRE SOMMER	6
FRA «DEN TIENDE KVELD» 1980	7
HAVEVALMUEN RASLER I NATTEN	8
MENNESKER, GRENER	9
FRA «EN FEBERDRØM SOM UTEBLE» 1982	10
HODESKALLEN	11
HIMMEL, JORD, ET DØRHANDTAK AV MESSING	12
VI VAR SNILLE, SNILLE OG LYDIGE	13
EN FEBERDRØM SOM UTEBLE	14
FRA «MED EN GRØNN GREN I MIN HÅND» 1985	15
MED EN GRØNN GREN I MIN HAND	16
I SYV DAGER	17
LEGENDE	18
SOLSKINN OG NATTENS SVARTE MORBÆR	19
PÅKALLING AV LÁSZLÓ NAGY	20
BEKJENNELSE TIL BYEN	21
ALL TID	22
TESTAMENT I MAI	23
UTENLANDS	24
FRA «VERDENS MONUMENTER» 1989	25
JEG OVERLATER MEG	26
VERDENS MONUMENTER	27
POETER, MINE VENNER	28
ANNEN PÅSKEDAG	29
NATTLIG REISE GJENNOM TYSKLAND	30
JEG MÅ BLI BLIND	31
MINE MESTERE	33
OM DU VAR I SLEKT MED GUD	34
DEN REISENDE	35

DU STIGER INN I ØYEBLIKKET	36
AVSKJED MED FINLAND.....	37
DE UTEBLITTE REISER	38
ROMAS UNGE NONNER	39
EN AUGUSTKVELD	40
FOR HVER DAG.....	41
TIDEN ER INNE.....	42
SENSOMMER	43
<i>FRA «MED SVANER I KANONILD» 1994</i>	<i>44</i>
 OPPVÅKNING OM MORGENEN.....	45
 IKKE ENGANG DIKTERNE.....	46
 HUN SOM STADIG VENDER HJEM.....	47
 SVANER.....	48
<i>FRA «HVIS JEG HADDE» 1996</i>	<i>49</i>
 MAUR.....	50
 DET ER GUD SOM SKRIDER	51
NOTER.....	52

FORORD

Da den ungarske dikterfyrste og samlende litterære skikkelse, Gyula Illyés, døde i april 1983, 81 år gammel, var svært få i tvil om arvtagerens identitet: Sándor Csoóri var selvskreven til oppgaven.

Dette skyldtes ikke bare den anseelse og autoritet hans litterære produksjon hadde skaffet ham, men også hans politiske holdning.

Bare det offisielle Ungarn stilte seg avvisende.

Maktapparatet og lyrikeren hadde et alt annet enn hjertelig gjensidig forhold.

Men på det tidspunkt var dette faktum av mindre viktighet: Ettparti-statens undergang nærmet seg med stormskritt og ble offisielt innrømmet i 1989.

Veien frem til Sándor Csoóris status som Illyés' åndelige arvtaker var både lang og vanskelig.

Han ble født i den lille landsbyen Zámoly i Transdanubia, Vest-Ungarn, i 1930, i en fattig bondefamilie.

Barndomsopplevelsene på landet har senere preget hele hans liv og forfatterskap.

Dette forklarer også hvorfor han i sin diktning allerede fra sine aller første dikt bevisst har søkt en forankring i nasjonale verdier og tradisjoner.

Hans dikteriske identitet var i de første årene tydelig preget av nasjonalskalden Petőfis billed- og idéverden.

Etter examen artium ved det reformerte kollegiet i Pápa skaffet han seg høyere utdanning ved universitets Lenin-institutt i Budapest, og etter endt studietid arbeidet han noen år som journalist, samtidig som han regelmessig publiserte dikt i de litterære presseorganer.

Han debuterte med diktsamlingen *Felröppen a madár* (Fuglen flyr opp) i 1954.

Frem til 1960-årene benyttet han seg nesten utelukkende av bunden form og fulgte også med dette det nasjonal-folkelige litterære mønster.

Men fra og med diktsamlingen *Menekülés a magányból* (Flukt fra ensomheten), utgitt i 1962 og *Második születésem* (Min andre fødsel), 1967, gikk også han over til en moderat form for modernisme, med overveiende frie rytmer i sine dikt.

Til nå har Sándor Csoóri utgitt seksten diktsamlinger og nesten like mange essaysamlinger og andre prosaverk.

Hans stil utgjør en vellykket syntese av ungarsk surrealisme (med umiskjennelige røtter i ungarsk folkediktning) og en mer saklig modernisme.

Disse elementene går hånd i hånd med en ekspresjonistisk billedbruk, sensualitet og en sjelden språklig kraft og rikdom.

Men på tross av alle disse modernistiske kjennetegn, utgjør hans diktning i første rekke en tydelig forlengelse av århundregamle hjemlige tradisjoner.

Dette gjelder ikke minst sammenfallet med den ungarske diktningens kanskje mest karakteristiske trekk: den nasjonalt og sosialt engasjerte holdningen, den nærmest lidenskapelige interesse for landet og dets befolkning.

Dette ovennevnte trekk har røtter i landets historie, som på 1500-tallet tok en tragisk vending, idet magyarenes blomstrende middelalderrike i tofrontkrigen mot Østerrike og Tyrkia mistet sin uavhengighet, sin økonomiske og politiske enhet.

Ungarn, etter dette delt i tre statsformasjoner, hvor den magyarske befolkning nå bare utgjorde en tredjedel av tidligere tiders, ble etter hvert en kasteball for fremmede makter. Samtidig gikk landets egne nasjonale institusjoner enten til grunne eller ble hemmet i sin naturlige utvikling og virksomhet.

Under disse omstendigheter var det at dikterne, de «bok-lærde», overtok de funksjoner som før var blitt utøvet av de nasjonale organer.

Det var dikterne som tok vare på den nasjonale bevissthet, det var dikterne som ga uttrykk for folkets prøvelser, håp, lengsler og skuffelser.

På grunn av dette ble diktningen et av de aller viktigste midler for å hevde og bevare den nasjonale identitet.

Innenfor diktningen inntar især lyrikken en unik stilling i Ungarn: den reagerer med seismografens følsomhet på tidens begivenheter, tendenser og problemer, på moralske og sosiale faremomenter, på smerte og uro, individuell såvel som kollektiv. I kraft av dette inntar lyrikerne en uhyre fremtredende plass i ungarsk åndsliv og de nyter stor anseelse.

De første år ble Csoóris dikterisk-menneskelige utvikling påvirket og preget av den hardeste Stalin-tiden, det vil si dens ungarske variant kalt Rákosi-tiden, som var basert på en ubønnhørlig klassekamp, som gradvis berørte stadig flere og som endatil uavbrutt ble skjerpet.

Produksjonsmidlene ble tvangssosialisert, arbeidstempoet voldsomt skrudd opp (Stakhanov-systemet), etterfulgt av landets fullstendige ideologiske ensretting, med etteraping av de sovjetiske metoder på alle livets områder — uniformering, mangel på selvstendig nasjonal- og utenrikspolitikk og suspensjon av de demokratiske og borgerlige rettigheter.

Følgene ble utarming, trange økonomiske kår, en trist og ubeskrivelig grå hverdag for de fleste.

Elendet og misstemningen ble gradvis så omfattende at det i ettertid ikke er til å begripe at det hele bare varte i 4-5 år.

Denne mørketid med utslag som vilkårlig deportasjon, internering, fengsling, henrettelse og avskjedigelse, berørte nemlig en tallmessig ikke ubetydelig del av befolkningen og skapte en atmosfære preget av redsel og usikkerhet.

Denne korte, men grusomme, tidsepoke ble ved Stalins død, mars 1953, uventet avløst av en hektisk, men flertydig og usikker tøværsperiode som, da partiapparatet prøvde å stoppe eller i det minste bremse den, førte dette til en så intensiv politisk-ideologisk gjæring at den i oktober 1956 logisk munnet ut i en væpnet revolusjon og frihetskamp.

Csoóri maktet på denne tiden å orientere seg på en utmerket måte, takket være sin nære tilknytning til den landlige befolkningen (som sterkest følte tvang og undertrykkelse) og dennes århundregamle tradisjoner.

Han har, fra disse år av, fremvist en økende interesse for Ungarn og dets historie.

I sine dikt og i andre skrifter forsøkte han med stadig økende mot å gi uttrykk for de problemer som tidens mennesker i Ungarn og i hele Mellom- og Øst-Europa var opptatt av.

Dette resulterte i at han (forøvrig i likhet med tidligere epokers ungarske diktere) stadig mer ble opptatt av den politiske manipulasjon som omfattet praktisk talt hele befolkningen.

Vi kan gå så langt som til å si at tøværsperioden paradoksalt nok representerte et gunstig politisk-kulturelt klima for Csoóris dikteriske og menneskelige utvikling.

Denne perioden medførte nemlig at han utviklet en følsomt reagerende, etisk fast forankret holdning, som bl.a. innebar en inngrodd skepsis til de ideologiske krav som tidenes ulike makthavere forsøkte å stille ham overfor.

Vi kan i en oppsummering fastslå at Csoóris diktning oppsto i en situasjon preget av en opplevelse av utsatthet og ensomhet som bør være nesten ufattelig for en norsk lyriker.

De ungarske forfattere (og blant dem Csoóris) moralske appell om avståelse fra enhver form for vold, urett og brutalitet, konfronterte dem ustanselig med forskjellige forbud eller med truende press fra de statlige maktorganer (som samtidig representerte partiet).

For å unngå represalier refererte forfatterne ofte til handlinger som ikke umiddelbart kunne tolkes som nære og håndgripelige, snarere refererte de – tidløst og abstrakt – til undertrykkelse rent generelt, og til utslag i fjernere strøk av verden. I ufrihetens fortettede atmosfære ble deres ord likevel forstått og oppfattet riktig, av leserne såvel som av maktens representanter.

Følgene ble da som oftest at man ad administrative veier gjorde forsøk på å trenge de mest brysomme stemmer til side — ut av det litterære og offentlige liv — og avskjære dem fra enhver publiseringsmulighet (all forlags-, presse- og radiovirksomhet var jo statlig og ensrettet, fullt ut kontrollert av partiapparatet), for dermed å true dem i deres livsgrunnlag.

I likhet med en rekke andre forfattere, ble også Csoóri straffet med publiseringsforbud, især i Kádár-tidens glansperiode, i 1970-årene, da frontlinjene mellom partiet og opposisjonen på ny begynte å markeres.

Disse overgrep førte imidlertid aldri til de forventede resultater. De berørte forfattere opphørte aldri med å meddele samtiden sin smerte og uro, protest og tvil.

Csoóris lyrikk er som en dagbok i opphøyet forstand, hvor vi etter hvert nytt overgrep kan følge med og konstatere hvordan han politisk sett modnet og hvordan — samtidig — hans stemmebruk og stemmekraft ble stadig skarpere.

Som en følge av dette ble han i løpet av få år oppfattet som den mest sentrale person i de oppopperende lyrikeres krets.

I 1960- og 70-årene var han meget produktiv også som dreiebokforfatter og sto, bl.a. sammen med Sándor Sára og Ferenc Kósa, bak en rekke oppsiktsvekkende og suksessfulle filmer. En av dem *Tízezer nap* (Titusen soler) fra 1965, ble sogar tildelt storprisen i Cannes.

Også en annen side av Csoóris forfatterskap bør nevnes særskilt, om enn i all korthet: Det er hans omfangsrrike essay-produksjon, publisert i ulike tidsskrifter og senere utgitt i en rekke bind.

Disse essays utmerker seg ved sin polemiske kraft, sitt vidsyn, sin friskhet, moralitet, og ved sitt mot: De tar gjerne opp aktuelle og betente emner for å rense luften, som f.eks. et essay om antisemittismen i Ungarn, som vakte oppsikt og som avstedkom mange reaksjoner.

Tatt i betraktning den ledende rolle Csoóri spilte i maktkampen mellom partiet og opposisjonen forut for ettparti-statens undergang i 1989, ble det fra flere hold ventet at han ville påta seg et viktig verv i den borgerlige regjering, som avløste Kádártidens siste regjering etter omveltningen, eller i det politiske liv forøvrig.

Men han overrasket med å takke nei til tilbudet om verv av den ovennevnte kategori, og ved å snu ryggen til all partipolitikk. Dog ikke til politikken som sådan ...

Han styrer nå, som dets første valgte president, det mektige Ungarernes Verdensforbund. Det er et verv han i den hjemlige «kulturkamp» utfører med kløkt, besluttsomhet og handlekraft, mens han utad stadig gjør seg bemerket som en innbitt forkjemper for bl.a. rettighetene til de store ungarske folkegrupper i nabostatene.

En annen hjertesak for ham var etableringen av *Duna-tévé* (Donau-TV), som med sine ungarsk-språklige og satellittoverførte sendinger for første gang når frem til alle ungarere i verden og som dermed er i stand til å skape en enhetlig, samstemt opinion i viktige nasjonale saker.

Virksomheten til *Duna-tévé* er ikke minst viktig, ja livsviktig, for de ungarske minoriteter som til nå, mange steder, har vært avskåret fra å se ungarsk fjernsyn, idet bl.a. rumenerne, har nektet å formidle disse sendingene, ved å forhindre at relésambandet ble utbygget.

Sándor Csoóri er samtidig fortsatt høyst til stede også i det litterære liv, ikke bare ved regelmessig å publisere sin lyrikk, men også som sjefsredaktør og utgiver av det litterære tidsskriftet *Hitel* (Kreditt), det ledende organ for landets nasjonale, folkeligsinnede forfattere.

I manges hjerter fremstår han som den ubestridt mest betydelige nålevende ungarske lyriker.

En dikter, som - på samme tid - er spennende og interessant, en tradisjonalist og en fornyer - en modig, kraftig og nyansert stemme, som så absolutt hører vår tid til og som er til berikelse og trøst.

Csoóri ble i 1981 av universitetet i Wien tildelt den ansette Herder-prisen for sin litterære virksomhet.

Ungarns høyeste litterære utmerkelse, Kossuth-prisen, fikk han derimot først i 1990, etter ettpartistatens undergang.

En rekke av hans dikt er oversatt, bla. til engelsk, fransk, nederlandsk, svensk og tysk.

Norske gjendiktninger er å finne i *Poesi Magasin* 4/1984 og i antologien *Også dette er Europas stemme* (Oslo 1984).

Vince Sulyok

FRA

«BESØKERENS MINNER»

1977

(A LÁTOGATÓ EMLÉKEI)

OPPSTANDELSENS FØRSTE ØYEBLIKK

(A föltámadás első pillanatai)

Der satt hunden, dekket av halmrusk og sår,
på gjødselhaugen. Der satt hunden, i helvetets
stinkende røk.

Påskens kirkeklokker kimet for dens sår, bim-bam, bim-
bam, og en veps krøp frem fra det nedskutte husets vegger,
men ingen trodde virkelig at vi skulle gjennoppstå.

De overlevende med sine hurtige hender begynte
å kle av krigens siste ofre: deres hjelmer, deres snørestøvler,
deres fotkluter, deres feltuniformer, slik som mødre drar av sine
berusede sønner deres skitne plagg: Gode Gud, hvor
har dere vært,
dere ulykksalige, dere svin, dere stakkare, mine kjære! Å ve,
deres avsporede adamsepler, deres blodige skaller ...

Jeg ble skrubbet av sønnavinden, og mine fingertupper skjøt
knopper på dødens treskeplass, men det eneste ukuelige jeg
kunne se var en overlevende høne som desperat kjempet med
de dødes lisser. Den dro og rykket i dem, trakk spissene
ut av sørpen som var blandet med hår og patronhylser, henrykt
over lykken ved å ha fanget verdens
lengste vårferske metemark.

DET MÅ ALT VÆRE SOMMER

(Ez már a nyár lehet)

Det må alt være sommer
radioen høres gjennom de åpne vinduer
og ved siden av motejournalene som lepjer sol
lener sypiken med hestehale albuene mot vinduets karm
i munnen holder hun en avbitt sytråd, lik navlestrengen
til et barn født med vinger -
Mitt ansikt glir forbi hennes, som hadde hun alt sett meg
i en drøm,
jeg som sto i døråpningen med en slåpetorngren,
etterpå svever en liten beruset fjær foran hennes
øyne,
etterpå, lydløst, trompetskorstenen på en båt,
derefter et stykke himmel, i blått, krøllet,
som man aldri ser den fra torturkamrene -
det må være sommer,
virkelig sommer,
hjertets radar varsler et fjernt aluminiumsregn
og mistenkelige kjærlighetshistorier,
med hes svanesang.

FRA

«DEN TIENDE KVELD»

1980

(A TIZEDIK ESTE)

HAVEVALMUEN RASLER I NATTEN

(Zörög éjjel a mák)

Havevalmuen rasler i natten:
min samvittighet skremmes opp: jeg har jo forlatt deg.
Deretter har det vært sommer,
en rekke av somre,
og du lever alene,
Alene i huset som ligner et bur: Ingen ber deg ordne ditt sjal,
verden kan jo fortsatt komme og hente deg.
Du drikker, når du burde gråte,
du drikker, når det er din navnedag,
du drikker, når du ser sammenflettede lår
i en hemmelig seng i halvmørket,
regnet henger foran deg, uendelighetens sytråder i oppløsning.

Hva som har hendt og hvordan er nu uten betydning:
jeg skuslet bort min evighet
den som var stjålet fra deg;
stjålet vin, mitt brød: utgjør nu min familie,
omkring mitt hode
et land av grønne trær
og sødmen fra en kvinne forlovet med døden -
Jeg er sammen med dem
når hyllens duft, denne hemmelige politimann
forkledd som vinduspusser, søker meg hos deg,
jeg er sammen med dem, og du er bare min enke.

MENNESKER, GRENER

(Emberek, ágak)

Denne dagen er full av stillhet
verden er full av stillhet,
av ond stillhet, av tung stillhet
som om en stum gjøk hadde bygget sitt rede i mitt øre.
Forgjeves suser de metallskimrende trailere i natten,
forgjeves skyter hemmelige terrorister
forberedt på blodbad mot prøvefiguren:
døvheden i universet gjemmer seg i hørselsgangene.
Også jernkulene er stumpe. Togene. Drømmene.
Skogen vrir seg uten lyd: fillete ugler
stukket opp på høygafler.
Jeg burde kanskje bli glad igjen, i noens
åndedrett,
i tretøflers klapping i trappehuset,
høre sprakingen av hennes hår, under kammen.
Og imens skulle det gå et år,
to år
og lydene skulle komme tilbake til meg
lik svaner mørkt glidende fra Afrika.
lyden av tallerkner,
lyden av land,
lyden av regn som sparker mot vinduskarmen.
knakingen fra vårens skuldre under skyenes Beethoven-hår
og lyden av purungt løv
skulle igjen hviske i mine ører: vi har vært og blir til igjen:
mennesker, grener, hviskende, milde tunger.

FRA

«EN FEBERDRØM SOM UTEBLE»

1982

(ELMARADT LÁZÁLOM)

HODESKALLEN

(A koponya)

Hvor lenge har ikke denne ukjente hodeskalle
ligget og slengt her i dine rom!
Barnet med skjelvende lepper frykter den ikke lenger,
heller ikke vepsen underveis til sitt bryllup,
den flyr bare nysgjerrig omkring den.
Dine gjester sender den fra hånd til hånd
som en anstøtelig gjenstand
 slår sigarettasken frekt ned i den
 deklamerer dikt over den
om den hvite sneen dagen derpå
 eller løfter den opp mot månen
som en uhyggelig maske.
Akk, hvor mange fnisende prinser har ikke spilt ball med den,
hvor mange røkkblåsende, loslitte Hamleter i sitt dongerytøy
mens spørsmål som kunne knuse brystet, ikke lenger fantes!
Gjennom natten vanker bare ekkoet av
 trette hundeglam
 og på veiene bilenes evig lysende
rovdyraktige øyne.

HIMMEL, JORD, ET DØRHANDTAK AV MESSING

(Ég, föld, rézkilincs)

Drømmer. En natt av galskap. Med ett våkner jeg.
Griper famlende efter ord, lik en som har falt i vannet,
griper efter bølger, efter mørken drivved.
Himmel, jord, et dørhandtak av messing — mumler jeg frem,
istedenfor en bønn
og fornemmer med ett min mor bak ordene:
hun åpner kjøkkendøren med et dørhandtak av messing,
en vannbøtte i hånden, i vannet en blomstrende pæregren
og hele det skjøre, rispeløse himmelhvelv.
Samtidig stryker en liten bi over terskelen,
kledd i en gjennomskimrende skjorte av gull.

Å, dere drømmer og ord av gjenglans: hvordan kan jeg tro,
at det stadig er jeg som står foran min unge mor
på kjøkkenets fliser av sten?

VI VAR SNILLE, SNILLE OG LYDIGE

Til min generasjon

(Jók voltunk, jók és engedelmesek)

Vi var snille, snille og lydige
som smågutter, pyntet med villmoreller, på promenadeplassen,
vi trampet ikke ned gressplenen, la ikke ut miner
under daliene, plantet i parken.
Vi var snille, snille og lydige:
for de ryggsparkede løshunders skyld
for vi opp i smerte midt i våre drømmer,
men vi passet oss for øynene til de underdanige menn,
øyne som lignet blodpølen etter en bilulykke.
Vi var snille, snille og lydige,
vi så Georgias fjell i tappert solskinn,
vi drakk dets viner,
vi så Svartehavet slentre hjemover i solnedgangen
og de eldgamle guder som fortsatt savner munn,
og tross alt spiste vi middag med fløyelsmaver.
Til oksesteken krydret med pepper musiserte Mozart for oss
stående på en kald stjerne.

Vi var snille, snille og lydige,
det blåste, og årene vippet til side med oss,
lik et fly som langsomt svinger
over en opplyst by,
neonreklamens ild og verdensbrannens ørsmå sotflak
ble kastet i været mot oss,
epålettene glødet gult på generalene, ilende til mottagelser,
men vi så heller Jancsós paradisiske kvinner
på kinoens lerret
og med hakkende tenner på de perverse små truser
hengt opp på gravenes kors.
Vi var snille, snille og lydige,
vanskjebnen, kjolekledt, kom travende
over våre smertende neseben,
og fortiden fullførte sitt mål med oss
mens vi selv fortsatt kjærtegnnet minnet om et ball
på krigens tid
som om en fullstappet rosa sekk
hadde drømt om nettene i vårt sted.

EN FEBERDRØM SOM UTEBLE

(Elmaradt lázálom)

Jeg sitter i solen,
blir varm, som stenene
etter en brå revmatisk vinter.
En svak bris berører mine ankler i gresset,
kanskje er det ditt åndedrett nedenifra.

Det sies at jeg i måneder ofte gråt over deg.
Det er mulig; jeg minnes det ikke selv.
På mine begge sider var det svarte netter,
steilende hester med blodskum om mulen
som når granater slår ned mellom dem.

Og tog, byer og en kråkeflokk
som styrter med hodene nedover
og løpende, brennende bilvrak på Amerikas
veier etter midnatt,
mens jeg i drømme ventet en kollisjon.

Jeg ropte til deg: kom, oppstandelsen
finnes i mitt vanvidd, i min smerte
større enn smerten: det avrevne hodet,
den avrevne armen som flyr imot deg
og igjen møtes våre øyne —

Jeg sitter i solen,
blir varm som stenene.
En feberdrøm som i vinter uteble gråter i mine ben
En svak bris berører mine ankler i gresset,
kanskje er det ditt åndedrett nedenifra.

FRA

«MED EN GRØNN GREN I MIN HÅND»

1985

(KEZEMBEN ZÖLD ÁG)

MED EN GRØNN GREN I MIN HAND

(Kezemben zöld ág)

Enda en gang vil vårens sivaks skumme over,
lik fuglens munn som alltid synger
og gresset vil vokse om gravhaugene,
men du skal aldri mer smile
mot det som fortsatt lever.

Jeg tar med en grønn gren til deg, en dunete pilerakle,
en jublende soleiehov fra mølledammens rand,
de skinner av Guds blikk
som de første billers øyne, på vei ut i verden,
men du trekker deg tilside, stirrer bare i veggen.

Jeg undres: vil jeg overleve min ulegelige blygsel,
men uansett vil jeg erindre ditt siste blikk,
dine øyne som brenner svarte hull:
skolens golde krittstøv siver inn i dem,
som om støvet fra det utslettede Karthago først nu nådde deg.

Jeg tror ikke døden er mere begavet enn jeg.
Jeg tror ikke døden kan ta deg fra meg.
Jeg ser meg inne i deg, som om jeg satt i et praktfullt sår:
med en grønn gren i min hånd, akk, bak meg finnes bare
uendelige rom: en verden hinsides som mørkner over meg.

I SYV DAGER

(Hetedik napja)

Til deg skriver jeg dette diktet som iler forbi,
skynd deg, hvis du kan,
vent ikke til i morgen kveld.
I syv dager har jeg nu stirret på disse døde sanddyner,
denne ynkelige skogen fra dette øde hotellet.
En kjempekråke sitter der ute og spiser sne,
tripper, samler seg for å fly bort, på skrå
mot nord. Som om et stykke svart kjøtt
hadde løsnen og fått vinger.
Jeg vil ikke lenger stirre på klokken alene,
på brødet, på kniven, på kroppens
mørke kratere, som med ett er åpne.
Det er en jordisk hvisken, umulig å holde igjen,
som gjør seg klar til å tale med min munn,
og jeg vil ikke lenger
håpe på meg selv alene.
Skynd deg, om du kan, en kald vind blåser
her i landets utkant,
og mine hender fryser uten deg,
som soldatene, på vakt.

LEGENDE

Ved Zoltán Huszariks død

(Legenda)

Mellom bjerkene
bærer det sene oktoberregnet sorg.
Det var blitt bedt om å møte noen her på berget,
men denne noen møtte ikke frem
før det begynte å dryppe fra høyden.
De som så ham, sier: han var en mager mannsskikkelse
traslet til av vinden,
streifet om i flere dager, i nærheten av de hvite
trærne som finnes på platået,
han trasket på løv, dyppet i gull,
med en sort mappe under armen
og så villgjessene formørke synsranden,
og han ga seg til å løpe nedoverbakke
lik en som ser sin mors svarte sørgeklede
flagre opp mot himmelen
eller hestenes evige man fra slaktehuset.
Rust strømmet etter ham ned fra fjellet
lik operahusets skarlagen, profetens eldede blod,
blader skled ut fra mappen, spredte seg over bakkens busker,
det var skisser av kvinner, kvinner,
pensjonsgjester i et paradisi i jugendstil,
lår og slappe hender i ettermiddagens dovne solskinn,
utkast til en vanskjebne
som begynner men aldri tar slutt.
Kanskje en amokløper, en epileptisk gigolo,
kanhende en skyggegestalt hos maleren Csontváry,
kanhende en fordrukken himmelsnekker,
i følge bedrevitendes hvirken og tisen.
Også de fantes som hjertebankende lette etter ham
med hunder og elskerinner i den barmhjertige dalen,
men over de utviskede fotspor
råtner nu bare hvitbøkens dødsgule blader.

SOLSKINN OG NATTENS SVARTE MORBÆR

(Napfény és fekete, éji szeder)

Jeg var alltid å finne ved deg,
du, kvinne uten drømmer
med utfordrende mørke øyne,
du, bølgende, vakkert beliggende landskap i syd.
Når som helst kan mitt blikk trenge gjennom natten
frem til dine store bryst.

Så dette er det kjødelige begjær, liderligheten
som fører i fordervelse - det som prester av jern
forstokkede jomfruer tidligere sladret om.
Ja, nettopp det! - nikker jeg lenge etterpå,
nu som jeg gjenkjenner duften fra lysken
i juniskogens duft av kjød.

Sammenbitte soldater, på vei mot fronten,
ble gravlagt i slike bølger av hår,
i så mange avskjedsnetter
som du overøste meg med -
Kanskje trodde du: at også jeg var en soldat
skjermet av dine skuddsikre favntak.

Du fikk aldri min ring, kjæreste.
heller intet minne om en kvede på mitt skap -
oktoberregnet kunne allikevel
gråte ut bare hos deg.
Dine lange eftermiddager, ødelagt av regn, var
som da Chopin i Paris spilte piano for seg selv.

Dine fyldige, modne lepper åpnet for meg
din kropp, slik man for en beryktet rømling
åpner en hemmelig dør;
solskinn og nattens svarte morbær
strømmet med meg, inn i deg. Jeg var verdens kjerne
av ild, når jeg var inne i deg.

Denne vårskogen, full av bølgende smil
full av skjelvinger idet ditt minne
her glir forbi.
Jeg ser deg: du stanser, setter deg på en sten.
Dine vakre spenstige bryst utfordrer himmelhvelvet,
smaken av din åpne munn er søte morbær i min.

PÅKALLING AV LÁSZLÓ NAGY

(Nagy László megidézés)

Da du, László, sa til piken med det fyldige håret
hun som klynget seg til meg i bilen
at du gjennom en hel sommer kunne forblitt
forelsket i hennes melkehvite maistenner,
da ble også jeg litegranne kurtisert.

Akkurat da gled vi gjennom grønne alleer av popler
og gjennom våre grønne år.
Også da var jeg på flukt,
mens du jaget gylne vepser
gjennom landet.

Ennu idag husker jeg ditt gjennomvåte hjerte.

Elven Tisza glimtet stundom mot betongveien
i regnbuens alle farver
som om den svingte rekrutthatter prydet med bånd
mot en kaserne,
mens den tidvis marsjerte stille som lusete krigsfanger.

Men det er tenkelig at alt dette bare var
min overspente innbildning,
fordi jeg så gjerne ville være som deg.
Jeg satt bak deg i bilen og tenkte meg
en nynnende Gud i ferd med å fremskaffe et nytt sprog
for farten og for poppelalleene som drev forbi.

Tokaj var fortsatt langt borte, men falkene,
ørnene og meteorene som suste forbi som stær
var ganske nær. Nær var all fortids branner
og verdens forstørrede hjerte pulserte
over de nærmeste skoger.

Du døde for fem år siden, men fortsatt går jeg
sammen med deg på veien.
Solen feller glødende knappenåler foran oss.
Av slike jærtegn skulle du kunne forutsi
den mest syndige brannflod.
Men du fortrakk ikke en mine.

Bare fjell og neiende hveteåkre glir over dine øyne.

BEKJENNELSE TIL BYEN

(Vallomás a Városhoz)

Alt søppel som er drevet hit av vinden, på gaten,
alle disse flakkende, tomme ansikter,
de kvelende røkstrimer under byens himmelhvelv!
Og så mye kraftløs kjærlighet bak veggene!
Men når lidenskapen for en stund får grønt lys
slik som ved trafikksignalenes lamper,
svaier det tilbakeholdne løvet i regnet
og blondegardinene sner ned fra sin høyde,
mens det langs trikkesporene
fyker et slags selvlysende vanvidd,
som piper og gråter som en skrikende
fløyte i fistel.

Elsker jeg deg? Elsker jeg deg ikke? Jeg har revet
av kalenderens dag, min By, i tredve år.
Jeg går omkring på dine gater,
uten å vite hvorhen.
Her er alt nærmere hånden, kroppen
nærmere vellyst og drap.
Opp av gassvarmerens dragesvelg
spruter flammer mot mitt ansikt som i eventyret,
og der nede, i kloakkrørene under bakken,
bruser den uopphørlige skitten av evig liv.
Tilhører jeg deg, By? Eller er jeg bare
din fange?

Ofte forlater jeg deg, forneker jeg deg og lengter tilbake,
dit hvor brannene også nu legger seg ned
på marken lik utkjørte lastedyr.
Og i haven går pinnsvin, urtidsverdens fortrolige,
men i den fløyelsmyke tumulten høres med ett
knirkingen av hundretusenvis av vinduer
dine vakre, nervesyke kvinner skriker opp i ensomhet
og med ett er jeg hos dem,
i speilheiser som suser oppover
i tunnelbanens lufttrekk av flagrende hår,

mangfoldiggjort av ditt blikks mengder og av
mitt eget vanvidd. Om du ikke tar imot meg,
blir det kanskje bare skogen som deler mine tanker
eller døden, som luter seg mot månen,
og verden vil ikke hente meg i nødens timer,
sender ikke bud, venter meg ikke, sender meg ingen musikk,
som jeg kan lære udødelighet av: På mine hvite
hinner durrer du opphissende
som ertes på hutrende trommer. Skal røken sluke deg?
Et jordskjelv? Løpende branner, yppige roser? Om jeg så
forrådet deg, gikk du og jeg allikevel under.

ALL TID

(Minden idő)

Jeg lengter efter å bli murt inn i et hvitt rom,
et rom uten vindu, hvor jeg kunne være
alene med mine sammensvorne håp.
Endelig skulle jeg da eie all tid: tiden til de tørre, knitrende
halmstakker om vinteren, tiden til den vandrende maur
og tiden til de langvarige regn ut på høsten,
når ljåen er våt, lik forblødde soldater,
glemt i gresset. Jeg selv en anakronisme:
kropp og sjel, ben og nerver, som stråler ut mot en
uendelighet. Jeg skulle verken oppsøkes av minnet
om de seirende jernhjul eller av spedalske urverk!
Døden skulle være en sommerfugl, stukket på nålespiss
på mitt bord, dens perfekte skygge en opptakt til mine dikt.
For jeg skulle bare dikte, også med mine øyne:
dikt til mitt vaklende land og til alle dere som alltid
berører meg med deres blyringer rundt øyet.

TESTAMENT I MAI

(Májusi végrendelet)

Det er under de stinne skyer i mai, jeg alltid har elsket:
jeg kunne derfor fortjene en liten regnbyge ved min død.
Mine kranser ville da bli gjennomvåte, båndene med gullskrift.
Bygen ville piske også mot deres øyne, som mot en vinduskarm
man har glemt å lukke. Deres ansikt ville bli driwått,
deres panne, deres skuldervatt, og idet dere
ristet av dere vannet på vei hjem gjennom kastanjealleen,
fordampet jeg bort med mitt svertede, hjemløse liv,
steg høyt, høyt til værs, til mai måneds høyde.

UTENLANDS

(Idegenben)

På mine reiser i utlandet leser jeg dikt skrevet av venner.
Deres ord blir overskygget av håret til kvinnene på gaten
og av regnet som vasker høyhusene rene.
Jeg forstår nu at en gang blir også de fremmede for meg.
Som en forlatt huske, skal sommeren gyngje over deres grav.

FRA

«VERDENS MONUMENTER»

1989

(A VIIÁG EMLÉKMŰVEI)

JEG OVERLATER MEG

(Átengedem magam)

Mitt land, mitt land, mitt herreløse land,
du svever bare i det befruktende blomsterstøv!
Der oppe, høyt over deg i det trekkfulle univers
suser påskens utemmelige vinder
som om de var høybanevogner fullpakket med
sårede sjeler som hadde jaget gjennom natten,
vogn for vogn. Stotrende
og i halvsøvne kan jeg sogar kalle deg fedreland.
Dine tilbakevendte svaler
larne-kvitrer høylytt over meg
i luftrommet til denne by som higer etter forlystelser
og dine dikt, skarpe som barberkniver, holder vakt
her ved mitt hode, lik engler med kniv,
også midt på lyse dagen for at i det minste
forfallets turister ikke skal trekke ned i sølen de himler
som åpner seg i mitt indre. Noen sender meg
for tredje gang beskjed med den fåmælte Månen
om at vi, alle, er redningsløse og at vannet som
strømmer under jorden, alt gråter over oss ...
Er dette tilfelle, så: lenge leve døden, mitt land! jeg har
ingenting å si! Fra himmelen drypper eddik på min hånd, men
det skremmer ikke meg.
Jeg overlater meg til den midlertidige makt av
syriner og peoner som stiller seg på høyden:
måtte de herske over meg fra denne dag så mett av varsler.

VERDENS MONUMENTER

(A világ emlékművei)

Tiden, den landstrykeren, kommer og går,
også jeg streifer om i den snedekte byen.
Gatene stirrer på meg,
trøsteløst som blyradene
til et dikt i sats.
Det er nu verdens monumenter mørkner i meg
for hvert minutt stadig mer
og over flagg av sten og løver i bronse, over
svevende marmorengler som skal hente krigens døde,
hører jeg hese lyder av fløyte.

Da føler jeg: også dere ville peke ut meg
som deres offer,
som en av disse i bevegelse på fortauet, som,
smykket med prangende rødfiolett løv,
skulle paradere i deres sted
gjennom sirkushøsten
på Parlamentets kuppel.

Men, mine venner, jeg har allerede lenge vært
en ild i bevegelse, umulig å gripe,
en vilje i bevegelse, et håp som søker egne veier,
og lar meg aldri ofre
uten samtykke fra meg selv.
I munnen står en smak av høstens revolusjoner,
høstens rop og høstasterens bitterhet
mens gatelyktene, en efter en, tennes over mitt hode.

POETER, MINE VENNER

(Költök, társaim)

Forgjeves klager dere over at alt er fortapt:
landene, bøkene, og at også himmelen ligger
på en bære, knivhugget, foran dere.
Deres jammer er sannelig ikke mere verdt
enn det å re opp nattens seng med snefnugg.

Mine venner, poeter, jeremiader over vognmannsvin!
jeg driver om blant dere i mine gjennomvåte sko
under Folkeparkens dryppende trær og gleder meg
til den siste maurs avmarsj, den som bare venter
på å gjøre graverens skuffe tyngre i den tunge høsten.

Se, hvilken trass helt inn i avskjeden!
Hvilken ansporende disiplin foran døden!
Hvert løvblad er et land som mauren tramper
på i sin mørke drakt. Skal dikt og jernstøvler knirke
mot min panne — nu som jeg bare kan drømme om dem.

ANNEN PÅSKEDAG

(Húsvét másnapján)

Også den annen påskedag galer hanen,
selv om du trodde:
at alt forræderi lå bak oss,
bak våre Judas- og Peter-år.

Her står vi nu i aprilhaven
blant aprikostrær som flyr til himmels,
og med smale øyne ser vi
det nære Gellértfjellets golgataklipper,

og ordløst tilgir vi hverandre,
at vi har levd i dette stakkarslig slitne
sekel som, i spikerslagskjellere,
bak lås og slå, feigt fingerer med sine våpen,

og at vi av unnfalighet slapp løgnene inn,
også i diktet, i blodet,
i kjærtegn og draps sleipe vellyst -
Og at hittil har verken sverd, soldater, eller de mange

umandige menn med sine slimete kyss bydd oss imot!
Det er som om
oliventrærne, oleanderbuskene
sender ut sin duft for en annen her på fjellet

og at ikke vi, hvite som stener, sto under dem,
blant fugler, skremt opp av sine drømmer,
og stotrende unnskyldte oss
for den angripende vinden: ingenting er vi,
ingenting, bare månens forvillede gjester.

NATTLIG REISE GJENNOM TYSKLAND

(Éjszakai utazás Némethonban)

Mørke, vind. Nedover Elben
driver langsomt en uformelig last.
Kanskje en veldig sekk.
Kanskje et skip.
Kanskje et fjell i drift, etter et jordskjelv..

Der ute er natten kald,
vannet er kaldt
som totalitære systemer.

Kaldt er også jernet i det jagende togets deler.

Jeg trekker meg inn i kupeens hjørne.
Slik reiser jeg med senket blikk
forbi Tysklands sår.

Ser dere meg nu, dere, de dødes øyne,
mens jeg drar forbi elvens bredd?
Dere borgere av ben, sjeler av røk, ser dere meg?
Jeg burde skrike, lik en som etter førti år
plutselig våkner blant ruiner,
til rop fra glødende bjelker styrtende ned fra himmelen
og jeg burde slå med neven mot togets vindu,
fordi fortiden kan ha forgått, mens minnet
om alle skjendelser som krigen etterlot oss,
fortsatt finnes
her under min hud, her, her,
som en orm i en skål med karameller.

Små blodige kjoler: frontens valmuer,
og kirketårn skutt i stykker
ligger på marken og ser på meg.
Men mine hender som hviler i fanget,
rører seg allikevel ikke,
heller ikke min strupe kan åpnes,
det er som om noen har stappet
min munn full av
fløyel eller roser.

Omkring oss i landskapet
duver mørket på ulike høyder.
Sammensmeltet med trær, stolper og ørner,
med skremmende øyne
fra rommet, med min matte, reisende skygge.

Nedover elven
driver den formløse gjenganger videre.
Kanskje en oppsvulmet sekk.
Kanskje et skip.
Kanskje et fjell i drift etter et jordskjelv.

JEG MÅ BLI BLIND

(Vakulnom kelli)

I MITT LIVS SALIGE MÅNED — slik åpnet
de gamle poeter sine dikt.
Det var kveld, det blåste, en lilla flamme bøyde seg.
Kvelden spredte ut sin duft i rommet
som minner fra forspilte somre.
En kniv, en bok, en fasanfjær lå på bordet,
og en hodeskalleskygge, evig fordømt
vokste frem på veggen.

Ingenting var på plass
alt hadde likevel sin plass:
i løv spredt ut med sin perleskrift på marken
skrek trosten, en svale kvitret, de søkte sitt land;
haver hvasket med struper av jasmin
elskerinner kastet om seg med sine skjørt:
kjæresten av et hemmelig rike
som med begjær fortærte luften rundt om
slik som en brann sluker skog.

Langt borte raslet sivkstattet,
marken med sine gresshøyder stampet,
som drev døden sin svarte hestehorde
mot vest i spøkelsesstimen:
herreløse hestehorder innfanget ved fronten.
Det gjorde godt å skjelve med dem,
få skjelve med jordens rytme
få skrive en tryglende lovsang
til fedreland og til krigens gud.

I MITT LIVS SALIGE MÅNED — slik åpner
også jeg mine dikt,
uten hastverk, som når man spaserer, bøyer seg
over Esztergom og det samtidig tar til å sne
og jeg mellom linjene lytter til villgjessens gråt:
til fugler med skrik fra krigens hjemvendte drøm,
lik en som lenge ikke forundres over å leve,
men snarere over ikke å ha tapt sitt liv.

Fra nært hold skulle trær stirre på meg,
lik jublende øyne ved min fødsel
og hagtomduften fra fjelltoppers døde soldater
skulle sveve om meg. Men hva betyr
beundring og fantasi i dag,
når de lik pilegrimer ferdes i det hellige land som i det enfoldige intet.
Hit skulle og vintertulipaner strømme, isboere, måneboere.
Mine øyne skulle fort ha vent seg til dem,
lik en uttørret, høstlig tviler.

Et sted der inne i den trange dalen
lyder skytternes drønn.
Det ene ekko jager det annet bort. I kikkertkors
anes biter av en bygd, av snekledd siv, martyrharer.
Full av bevegelse, splinter og blodsilkestråd.
Jeg må bli blind for å kunne se verden på ny,
jeg må bli døv for å kunne høre. Høre hår knitre
 hav suse som en eneste, felles klang
 og den tilmålte tids makt i øksers larm.

MINE MESTERE

(Mestereim)

Hvor finnes de, mine mestere?
En gang viste de seg sogar uten anmodning.
Før den første klokkeklang kom de
over det utdødde gårdsrom: galninger, diktere
fordrukne helgener, de kom fra nattens myrer,
med Ungarns halvt knekkede peoner i sin hånd.
Han som kom med oversvømmelsen,
han som dukket frem fra klirrende jembanespors mellomrom,
han som kom haltende med Bakonyfjellets rim på sine aksler.
Og bestandig leste jeg deres budskap av deres urørlige lepper.
Mon tro hvor de nå oppholder seg? Hvor de venter?
Med hvem deler de sin død
som krigsfanger sin eneste potet.
Som om de skammet seg over dette
sammensunkne, forsøplede landskap
og vårt nedsmussede kall.

OM DU VAR I SLEKT MED GUD

(Ha Isten rokona volnál)

Og den dagen skal komme, da din mumlende munn
ikke lenger fremsier noe mer
og da dine øyne ikke vil se seg selv
i det sedvanlige speil,
fordi de er mett av søppel og røk,
av regn som med blodstenket fot løper over markene
og av mørke flekker i seierherrens ansikt
og i taperens,
slik at han til sist har gått trett av miskunn,
av å skape rettferd mellom skydløse og skyldige.

Om du var i slekt med Gud, gikk du nu ut
i vinteren gjennom klirrende glass
som i tog gjennom tåke,
og ville omfavne en kvinne, et tre
og avkreve kirkegården dine døde venner:
«Jord, gi meg dem tilbake,
for uten dem
forstår jeg ikke engang meg selv.»
Du skulle gå, beredt på et under,
gjennom det mennesketomme fedrelandet,
fasaner skulle skrike hen i mot deg
inne fra skogen, din barndoms
indianere, kledd opp til fest.

DEN REISENDE

(Az utas)

Enda en ny by: broer og tårn åpenbares!
På salgsdiskene brosjer, kunstige øyne
og hollandske lys, som avventer oppstandelsen.
Den reisendes mave murrer svakt:
hva venter ham her? En mars å la van Gogh?
Ni hundre års pervertert hvisken
eller en kvinnes, drevet hit som flyktning,
og som her i sin lyst gjenfant sitt land?

DU STIGER INN I ØYEBLIKKET

(Belépsz a pillanatba)

Du stiger inn i øyeblikket, som om ditt tog nettopp ankom,
med deg ombord i et fremmed land.
Et steds fra høyden blir du hilst velkommen av et
lynende vindu, en hånd, en klinke, et ansikt,
et nattlinnet i stokkrosa flagrer opp foran deg
og synker raskt hen ned i tiden.
En karm står igjen, støv, som et minne til deg, svaler i svev,
lik papirstrimler fra formiddagens
sønderrevne dødsannonser.
Du er nær ved å styrte, mellom to skyer
ned i en avgrunn.

Et sted kimer kirkeklokkene. I ditt hode, kan hende.
Blodet rir på klokkeklangen mot det lettsindige intet
Du er i live, i live, ja, i live - det kan bevises,
av tårn, alleer, av sorte skygger,
av ditt timelige hjertebank i plaskingen
fra fontenen på Margitøya;
du er i live, i live, ja, i live, du kunne med dine
sterke hender sogar brette halsen
på pavanene bak gittergjerdet,
lik folk og raser før i tiden drepte hverandre —

Men om øyeblikket er ditt - så er ikke nutiden det!
den kysser din panne, forråder deg, setter seg
på en sten, flyr opp, kretser om, flytter inn i en dunkel due,
du ser etter den som var den ditt legemliggjorte begjær
og ord bever deg gjennom munnen, ord som ikke kan ropes ut.

AVSKJED MED FINLAND

(Búcsú Finnországtól)

Blågrå skyer over Finland —
jeg trekker meg bort fra dem, tar avskjed.
Verselinjer slår bak meg, iblandet
regndråper og måker.
Hvilken kortesje for september!
Lett å tenke seg: her kunne jeg vært innhentet av døden.
Lenet mot Fjellkirkens vegg
hører jeg den knitrende klokken tikke
og på Orfeus tinning en pulsåre som ikke kan trykkes ned.
Jeg visste: Jeg får ikke lenger se meg tilbake:
må la de utallige kvinner spasere blondt, uanfektet,
til lenden i solskinn
på Mannerheimavenyen;
la deres hender dufte av tidliggrønne epler,
mens hånden fortsatt er i stand til å dufte.
Jeg reiser allikevel bort, nesten på tåspissene,
med nordlyset mot min nakke
liggende over meg, kjølig, som en utsatt dom.
Slik mister jeg, en etter en, mine byer, mine land,
den gamle skipsleden mot sjøenes tempel,
og så sjøene selv. Men havet,
lik en vinterkrigens gråsprengete veteran,
begynner å synge bak meg,
hømningsløst, hest - for meg og den veldige Solen.

DE UTEBLITTE REISER

Til Andrés Sütő

(Az elmulasztott utak)

Herregud, mine mange uteblitte reiser til
Kolozsvár. I drømme reiste jeg
Jorden rundt. Gyvelens gule lys
gikk foran meg fra den ene by til den annen
og nettene, fordunklet av bøflers nistirrende øye.
Fjellpass, kirker, broer og selvmorderes sko,
kastet bort i skogen, skulle ha vært i mitt følge,
pågående ledsagere. Og Adys skyggefulle hatt,
trukket kraftig ned i pannen på en stjerne,
skulle mørklegge landene foran meg.
Skulle det være en valfart? En reise i vanære? Et ensomt
sørgetog mellom blodige stokker, stukket ned i jord?
Med en gnistrende gullmynt mellom tennene
skulle jeg lete opp de frarøvede kirkegårder
og la de døde hviskende berette fra underjorden
om hoder avhugget med øks, hvis nu
de levendes munn kun knirket av skrinne ord,
grovt kritt ... Herregud, alle disse ord
alt løvets sus som er uteblitt underveis til Kolozsvár!
Gyvelens livlige lys som varsler kurvene
oppover kleivene mot Kongepasset! Jeg vet ikke en gang
om det fortsatt finnes en vei for meg: dit hen? Eller om den
gjengrodde stien bare fører til hjerter så tunge av sten,
som elveleiet til Raske-Kørøs oppe ved landsbyen Csucsá?

ROMAS UNGE NONNER

(Róma fiatal apácai)

Jeg ser Romas unge nonner
sakte fjerne seg i retning av Tiber.
Deres blå kanvasdrakter ligger som
blå spor etter knyttneveslag under kvinneøyne,
pulsere-verker vilt i formiddagen.
Fra fontenens våte kant
følger dovne sommerfugler dem langsomt
og århundrene sukker fra foten av Engelsborg.
Herre, Herre, mumler jeg for meg selv,
mens jeg betrakter sprekkene i betongen:
for noen himmelske knær
og disse bryst, velsignet av nåden,
som så fruktesløst forsvinner ut av tiden.

FOR HVER DAG

(Napról napra)

For hver dag blir tornens pigger kvassere,
for hver dag skimrer juni stadig mer truende
som om man skulle ha laget en gulltann
til et uhyre.

Den som hittil bare har stått på sin terskel og sukket,
skjærer nu også i sin engstelige halvsøvn tenner,
kaster tallerkner på gulvet
og sparker til katter som slikker sol,
fordi han som trøst vil høre gråt og hese verop
og styrkes i gjenklangen av en gammel smerte.

Århundet minker, blir foruroligende magert,
dets knoklete Mefisto-ansikt får brune leverflekker.
Smilet blir daglig mer fremmed,
akasiablomsten, den døde som har fullført sitt kall
og alt som ved dette høster ry,
alt er bare fragmenter.

O, blyge diktaturer, hvilken historie!
Vi blir slitne, utmattede, forvitret som silke,
den som tidligere forrådde Kristus, vil nå
for hver dag stadig mer skamløst forråde seg selv,
store villdyr leker med hans hjerte,
som kattunger med garnnøstet i sine klør.

Liggende på ryggen på en fjelltopp
forsøker poeten å synge, men får ingen lyd
ut av strupen.
Smaken av bedervede elegier gjør ham kvalm
som om han ved skumringstimen
ble matet av besmittede fuglers lever.

TIDEN ER INNE

(Ideje jött)

Herre, tiden er inne til å sette seg foran deg
på åsryggen.
Jeg ser, himmelens skyer over dine kirker.
I oktobers have
tygger også min hund i stykker de seigeste av dine roser,
som hanens hode, kastet på gjødseldyngen.
Ungangen organiserer seg mot oss, Herre,
det ville være nytteløst å benekte det.
Jeg som bare ville overleve dine lys i mine øyne,
ser daglig verdensdeler dekket av søppel gli inn
i hverandre og apatiske riker spytte i havet.
Mengder av røk, røk, forgiftet støv, forgiftede ord
driver omkring rundt våre stille timer.
Hva vil skje med dine vanndråper, Herre? Hva med din rimfrost?
Hva med dine avmæktige salmesyngende bier?

SENSOMMER

(Utóidény)

Det regner, vannpyttene får gåsehud.
I luften svever duften av våte hestedekken
rundt strandhotellene.
Den som blir, i påvente av denne forvitrende årstid,
glemmer uansett snart å reise bort.
Betrakter bare innsjøen i krampe under sitt vindu, ser
helt frem til dødens hjerte, som om han kom for sent

FRA

«MED SVANER I KANONILD»

1994

(HATTYÚKKAL, ÁGYÚTŰZBEN)

OPPVÅKNING OM MORGENEN

(Reggeli ébredés)

God morgen! - sier jeg deg og åpner døren,
og sammen med min hilsen
strømmer eimen av hyll inn i ditt rom
og av timian, av hundrevis av gresstrå.
Se på dem, gjester av en ny dag - på ny prøver jeg
lekende å vekke deg
i solstrålene over terskelen,
men jeg ser: dine drømmer myldrer fortsatt
over dine øynes grønne billedskjerm:
en hestevogn i Sarajevo, fullastet med døde,
med levende lys, til fots etter vognen.
Det gikk kuldegys nedover min rygg: det
er bare jeg som kan drømme frem slike
skrekkscenarier, som for eksempel et hav
mettet av skipbrudnes kadavre.
Er det mulig at vi etter hvert
også sammenblander våre drømmer
på samme vis som våre føtter, hender
at vi svevende, drømmende glir, med lukkede øyne,
med splitternakne nerver,
inn i hverandres dybder?

IKKE ENGANG DIKTERNE

(Még a költök sem)

Det finnes like mange dikt som mennesker
i gågatene. De trenger seg på, skubber seg frem
og presser tidvis mitt hjerte mot veggen.
Den ene kan ligne et ungt nonnehode,
snauklippet: sommeren gløder
rundt det, den tapte verdens
kvelende sanselighet: nakenhet av lender, maver og lår.
En annen er som et månesykt skjelett, men
kommer med en parasoll fra syden, har mumifiserte
spebarnshender, bjeller av messing om ankelen.
En dødsdanser fra det gamle Venedig? Dansen ledsages
av larm fra granatkastere, kirkeklokker, kanoner
av støy som fra vindmøllehjul.
Men hvem kan bli stående
på slike plasser, ved foten av skremte
statuer bare for selv å forferdes?

Hvem tenner på sitt levende hår for samtidig
å vekke opp såvel kjærlighet som skrekk?
Ikke en gang dikterne! Heller ikke dikterne!
Også de driver bare omkring for seg selv
på gatene, som alle disse som alt har sett
noen verdensunderganger. Visste jeg ikke hvor de
tilbragte natten og etter midnatt røkte sine
siste forgiftede sigaretter, ville selv jeg
tro om dem at de bare var fremmede, på gjennomreise.

HUN SOM STADIG VENDER HJEM

(A visszazökdöső)

Hvem eier disse månebelyste sko?
Disse enorme mengder av hår som dekker hele åsen?
Tilhører de den døde som stadig vender hjem,
 hun som var omgitt av sommerfuglers flokk
 ved fjellbrønnen
på de utallige eftermiddager
 under Guds oppslåtte vinduer?

SVANER

(Hattyúk)

Hvem vet hvor svanene overnatter
i kveld? De tilbragte den lange dagen
i det kalde regn på den kalde sjø.
Det var pinefullt å se deres edelmodige hals.
Hadde de sunget langtrukket
som i lange dikt, kunne vi kanskje igjen ha
trodd på oss selv. Trodd at det ikke lenger fantes
noen evig taushet på Jord: ingen sten uten munn,
intet lys uten munn, og at det i det kjempende, store
sivkratt fortsatt ville kunne fødes guder.

Hvem vet, hvor svanene overnatter
i kveld? Og hvor vanndråpene perler ned i vann
fra deres stolte hals?

FRA

«HVIS JEG HADDE»

1996

(HA VOLNA ÉLETEM)

MAUR

(Hangya)

På min fot flanerer en maur omkring.
Spaserer på min stortå som rundt om
Kolnerdomen - den lille turisten.
Stanser opp, ber en bønn. Kanskje også for meg.
Selvoppofrende som Guds egen sønn.

DET ER GUD SOM SKRIDER

Til minne om György Cziffra

(Isten lépked)

Det er Gud som skrider
over flygelets tangenter
og ikke en skravlende andunge.
Jeg slår av lyset for å være med meg selv
om den vil, så kan den krypende natt
bare forsøke å tillintetgjøre meg!

NOTER

Side 13

Jancsó, Miklós, f. 1921, ungarsk filmregissør, med internasjonalt ry.

Side 18

Zoltán Huszarik, 1931-1981, ungarsk filmregissør og grafiker.

Side 18

Csontváry Kosztka, Tivadar, 1853-1919, betydelig ungarsk kunstmaler med en blendende koloritt, langt forut for sin tid.

Side 20

Nagy, László, 1925-1978, ungarsk lyriker, en av de betydeligste innen etterkrigstidens ungarske diktergenerasjon. Norske gjendiktninger i antologien *Moderne ungarsk lyrikk* (Oslo, 1975).

Tisza er den nest viktigste og lengste (977km) elven i Ungarn.

Tokaj: by i Nordøst-Ungarn, ved foten av Tokajfjellet, kjent for sin vin, tokaier.

Side 29

Gellértfjellet: Høyde på 235 m ved Buda-siden av den ungarske hovedstad, med vakker utsikt over byen og dens omland; oppkalt etter Gellért den hellige, 980-1046, drept ved samme fjell av hedenske ungarske opprørere.

Side 31

Esztergom: by i Nordvest-Ungarn, en av Ungarns eldste; de ungarske kongers by på 1000-1100-tallet; erkebispesete.

Side 36

Margitøya: liten øy i Donau mellom Buda og Pest, oppkalt etter Margit den hellige, 1424-71, prinsesse av Ungarn, datter av kong Béla 4., kanonisert i 1943. Øya er idag et av hovedstadens viktigste rekreasjonssteder, med termalbad og friluftsteater.

Side 37

Fjellkirken — (egentlig: Tempelplasskirken) er en helt spesiell kirke i den finske hovedstad, sprengt inn i selve fjellet.

Side 38

Sütő, András, f. 1927, ungarsk-rumensk forfatter, den mest fremragende representant for den ungarske minoritet i Transsylvania, Romania.

Kolozsvár: det ungarske navnet på byen Cluj i Transsylvania; idag er vel halvparten av befolkningen ungarere.

Ady, Endre, 1877-1919, ungarsk dikter, en av de store fornyere innen moderne ungarsk lyrikk. Norske gjendiktninger i antologien *Moderne ungarsk lyrikk* (Oslo,1975)

Raske-Körös (ungarsk: Sebes-Körös), elv i Ungarn og Romania.

Csucsá, rumensk Ciucea, landsby i Transsylvania, der dikteren Ady bodde i sine siste leveår.

Side 39

Engelsborg, italiensk Castel Sant' Angelo, borg i Roma nær Vatikanet, bygd i årene 136-139 e. Kr. på høyre Tiberbredd, opprinnelig gravmæle for keiser Hadrian og andre romerske keisere.

Side 51

Cziffra, György, f. 1921, ungarsk pianist, fra 1956 bosatt i Paris.